

Dober načrt daje dobre rezultate

Vsebinske novosti pri uveljavljanju in izvajanju shem neposrednih plačil ter ukrepov KOPOP, EK in OMD

Jana Žiberna, KGZS

jana.ziberna@kgzs.si

Neposredna plačila v letu 2020

Tudi v letu 2020 bo v okviru sheme neposrednih plačil mogoče prejeti različna plačila. Uveljavljanje teh plačil se med seboj ne izključuje, razen posebne sheme za male kmete, ki se izključuje z vsemi ostalimi shemami. Prav tako ni mogoče v istem letu na isti površini uveljavljati dveh proizvodno vezanih plačil.

Podrobne vsebine posameznih plačil so bile predstavljene v člankih in navodilih v preteklih letih, ki so vam še vedno na voljo v arhivu na spletnih straneh KGZS v rubriki »Vse o zbirnih vlogah«. V nadaljevanju vam podrobneje predstavljamo dve večji vsebinski spremembi, ki se nanašata na plačilo za mlade kmete in podporo za zelenjadnice.

Sprememba pri plačilu za mlade kmete za leto 2020

Osnovni pogoji upravičenosti pri shemi za mlade kmete ostajajo enaki. Do plačila so upravičeni nosilci kmetijskih gospodarstev, ki so v letu 2020 prvič postali nosilci ali so prvič postali nosilci v obdobju petih let pred prvo predložitvijo vloge za osnovno plačilo leta 2020. Nosilec hkrati tudi ne sme biti v letu, ko prvič predloži vlogo za osnovno plačilo, starejši od 40 let.

S spremembo v letu 2019 mora mladi kmet, ki ima kmetijsko gospodarstvo registrirano v obliki kmetije, pred oddajo zbirne vloge podpisati in k zbirni vlogi priložiti posebno izjavo »Izjavo o odgovornosti in upravljanju kmetije«.

Od leta 2020 dalje mladi kmet poda izjavo le v primeru, če:

- **izjava v letu 2019 ni bila poslana;**
- **je kmetijsko gospodarstvo prvič vzpostavljeno;**
- **je prišlo do spremembe članov kmetije od lanske do letošnje zbirne vloge (priselitev, polnoletnost ...).**

Izjema so nosilci kmetij, ki imajo na svoji kmetiji na svoje ime vzpostavljeno knjigovodstvo za primarno kmetijsko proizvodnjo ali pa so uspešno kandidirali na razpis za mlade prevzemnike kmetij (imajo odločbo o pravici do sredstev v skladu s predpisom, ki ureja izvajanje podukrepa pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete). Navedenim posebne izjave ni potrebno podpisovati in prilagati zbirni vlogi.

Spremembe pri podpori za zelenjadnice

Pogoji pri podpori za zelenjadnice se glede na leto 2019 spreminjajo le za vlagatelje, ki bodo prijavili zahtevek za več kot 5 ha zelenjadnic. Za vse vlagatelje v letu 2020 še vedno velja, da mora biti ena ali več vrst zelenjadnic s povprečno gostoto setve ali sajenja na površini prisotna najmanj 60 dni nepretrgoma ali v največ dveh delih. Šestdesetdnevno obdobje

prisotnosti zelenjadnice/c mora biti izvedeno v obdobju od oddaje zbirne vloge za leto 2020 do 15. oktobra 2020. Če se 60-dnevno obdobje zagotavlja v dveh delih, je najkasnejši rok setve ali sajenja zelenjadnice za drugi del obdobja 30. september 2020. Najmanjša skupna ugotovljena površina, s katero lahko vstopamo v shemo, je 0,3 ha, najmanjša upravičena površina posamezne kmetijske parcele pa mora biti vsaj 0,1 ha. Pri tem govorimo o površinah na prostem (raba: 1100, 1161, 1180) ali v zavarovanem prostoru (raba 1190).

Ob izpolnjevanju zbirne vloge za leto 2020 bo, enako kot v letu 2019, moral vsak, ki bo zaprosil za podporo za zelenjadnice, že vnaprej navesti tudi rok setve ali sajenja zelenjadnice/c in rok spravila. Pri tem se za datum spravila šteje datum začetka spravila, če se zelenjadnica pobira kot cela rastlina (npr. solata, zelje ...) ali datum zaključka spravila, če se pobira le del zelenjadnice ali plodovi (npr. paradižnik, paprika ...), ko je rastlina še vedno v fazi tehnološke zrelosti. Vlagatelj bo svojo najavo setve ali sajenja in spravila zelenjadnice/c lahko spremenil z dopolnitvijo zbirne vloge najkasneje 3 dni pred datumom, ki ga je navedel ob oddaji zbirne vloge.

Sprememba v letu 2020 je za nosilce KMG, ki za ukrep Podpora za zelenjadnice prijavijo skupaj več kot 5 ha zelenjadnic. V tem primeru bo potrebno določen obseg zelenjadnic dokazati z računi o prodaji, izdanimi v skladu s predpisi, ki urejajo davek na dodano vrednost, in kmetovalec bo moral biti za tekoče leto prijavljen v register obratov.

Če je na površini le ena vrsta zelenjadnice, se upošteva 50 % povprečnega hektarskega pridelka za to vrsto zelenjadnice, ki ga bo potrebno dokazati z računi. Pri pridelavi dveh ali več vrst zelenjadnic ali v primeru pridelave ene vrste zelenjadnic, za katero SURS ne objavlja podatka o povprečnem letnem hektarskem pridelku, mora z računi dokazljiv obseg predstavljati vsaj 50 % povprečnega hektarskega pridelka zelenjadnic skupaj. Povprečni hektarski pridelok je za zelenjadnice ocenjen na 22 ton, kar pomeni, da mora kmetovalec z računi dokazati prodajo vsaj 11 ton zelenjadnic za 1 ha. V primeru pridelave dveh ali več vrst zelenjadnic, kjer so na več kot 50 % skupne površine zelenjadnic špinača, motovilec, česen, fižol, radič, špargelj ali grah, pa mora predstavljati vsaj 25 % povprečnega hektarskega pridelka zelenjadnic skupaj, kar pomeni, da mora z računi dokazati prodajo vsaj 5,5 tone zelenjadnic na 1 ha. Še dodatne izjeme od tega pravila pa so za hren, čičeriko in lečo. Kot dokazila se upoštevajo računi DDV zavezancev, pavšalistov za zelenjadnice in upravičencev, ki so obdavčeni po KD in prodajajo »ne končnemu« potrošniku (pri tem se pod ne končni potrošnik štejejo tudi vsi javni zavodi ter t. i. mali davčni zavezanci s prometom pod 50.000 evrov).

Računi o prodaji zelenjadnic ali računi o najemu skladiščnega prostora za skladiščenje svojih pridelkov zelenjadnic, iz katerih je razvidna skladiščena količina zelenjadnic, morajo biti oddani kot priloga zbirne vloge najpozneje do 1. decembra 2020. Iz računa mora biti razviden vsaj prodajalec, kupec in količina prodanih zelenjadnic. V primeru dokazovanja obsega zelenjadnic, ki jih nosilec KMG skladišči v lastnih skladiščnih kapacitetah, v zbirni vlogi navede količine zelenjadnic, ki jih skladišči. V tem primeru lahko račune odda do 15. februarja 2021. Prav tako lahko račune do 15. februarja 2021 odda tudi nosilec KMG, ki prideluje hren. V primeru poznejšega oddajanja računov pri nosilcih KMG, ki zelenjavo skladiščijo v lastnih skladiščnih kapacitetah in pri pridelovalcih hrena, bo tudi plačilo za sheme neposrednih plačil šele po datumu oddaje računov.

Nosilec kmetije, na kateri se izvaja dopolnilna dejavnost za predelavo zelenjadnic, lahko izkaže obseg pridelave zelenjadnic tudi z računi in evidencami o lastnih količinah pridelanih in predelanih surovin in drugimi dokazili, ki jih je dolžan voditi v okviru dopolnilne dejavnosti za predelavo zelenjadnic. V tem primeru bo za vse takšne upravičence pregled na kraju samem izvedel IRSKGLR in zapisnik pregleda, iz katerega bo razvidna okvirna količina lastne surovine zelenjadnic, ki se predeluje pri dopolnilni dejavnosti na kmetiji, se bo štel kot dokazilo o obsegu zelenjadnic, tako da zanje nosilec kmetije ne rabi pošiljati račune.

Nosilec kmetijskega gospodarstva, ki uveljavlja podporo za zelenjadnice za kmetijsko rastlino, ki ne šteje kot glavni posevek, mora v zbirni vlogi navesti tudi kmetijsko rastlino, ki šteje kot glavni posevek. Glavni posevek je večletna kmetijska rastlina ali kmetijska rastlina, ki se poseje ali posadi jeseni 2019 ali spomladi 2020 in je na kmetijski površini pretežni del obdobja od 7. maja do 31. julija 2020 oziroma do tehnološke zrelosti. Če sta na isti kmetijski površini zaporedoma dve kmetijski rastlini in za eno od teh dveh kmetijskih rastlin upravičenec vlaga vlogo za proizvodno vezano plačilo za zelenjadnice ter ena od teh rastlin izpolni tehnološko zrelost, druga pa je na površini pretežni del obdobja od 7. maja do 31. julija 2020, se za glavni posevek šteje tista kmetijska rastlina, ki je na površini prisotna pretežni del obdobja od 7. maja do 31. julija 2020.

Pri navajanju kmetijske rastline, ki šteje kot glavni posevek je potrebno paziti, ker se bo ta kmetijska rastlina upoštevala tudi pri izpolnitvi obveznosti za diverzifikacijo kmetijskih rastlin ter ob vključenosti v ukrep KOPOP pri operacijah POZ_KOL in POZ_NIZI in tudi pri določitvi višine izplačil za ukrep EK. Morda je tukaj na mestu še opomba, da se v primeru podaljšanja obveznosti, ustreznost petletnega kolobarja, kolobar preverja za obdobje zadnjih petih let, kar v praksi pomeni, da se za KMG, ki je v POZ_KOL vstopila v letu 2015, pregled kolobarja opravi za obdobje 2016–2020.

Uveljavljanje ukrepa kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačil (ukrep KOPOP), ukrepa ekološko kmetovanje (ukrep EK) in plačil za območja z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami (OMD)

Pri plačilih za območja z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami v letu 2020 ni sprememb. Pogoji ter izplačila ostajajo enaki, kar pomeni, da kmetijska gospodarstva, ki ležijo na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost, lahko tudi v letošnjem letu vložijo skupaj z zbirno vlogo zahtevek za plačila OMD.

Prav tako ostajajo enaki tudi pogoji pri operacijah in zahtevah pri ukrepu KOPOP in ukrepu EK. Kmetijska gospodarstva, ki so že vključena v eno ali več operacij ukrepa KOPOP in/ali ukrep EK in se jim petletna obveznost še ni iztekla, morajo svoje prevzete obveznosti iz preteklih let nadaljevati. Obstoječe obveznosti je mogoče tudi povečati, tako vključeni kot tudi še ne vključeni v ukrep KOPOP pa lahko tudi na novo vstopijo v odprte operacije in zahteve ukrepa KOPOP, ki so navedene v nadaljevanju.

Vsem, ki ste v posamezne operacije ukrepa KOPOP ali v ukrep EK vstopili v letu 2015, se z letom 2019 zaključuje vaša petletna obveznost. Zato se boste morali ob oddaji zbirne vloge

za leto 2020 opredeliti, če želite enoletno podaljšanje obveznosti. Enoletno podaljšanje bo možno tudi v letu 2021, vendar samo, če boste izvedli podaljšanje in izvajali obveznosti že v letu 2020.

Možnosti podaljšanja ukrepov:

- Pri ukrepu KOPOP je možno podaljšati eno, dve ali več operacij ukrepa, ki so se na KMG izvajale do sedaj, vendar mora kmetovalec vsako posamezno operacijo podaljšati kot celoto z vsemi obveznimi in izbirnimi zahtevami.
- Pri ukrepu EK je možno podaljšati le celotno obveznost, s katero je kmetovalec vstopil v ukrep.

V primeru podaljšanja obveznosti za eno leto velja, da se lahko vstopne površine povečajo za največ 20 % ali 2 ha (kar je za upravičenca ugodneje). Če se površina v primerjavi z vstopno površino, ki je vključena v posamezno zahtevo KOPOP, poveča za več kot 20 % (odprte operacije), se vstopna površina razširi, tako da zajema tudi nove površine, obstoječa obveznost pa se nadomesti z novo, kar pomeni, da se leto povečanja šteje kot prvo leto (petletne) obveznosti. Pri zaprtih operacijah prevzem nove petletne obveznosti ni mogoč, plačilo pa se dodeli le za povečanje do 20 %.

V letu 2020 so odprte naslednje operacije v okviru ukrepa KOPOP: Posebni traviščni habitati, Traviščni habitati metuljev, Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, Steljniki, Vodni viri, Ohranjanje habitatov strmih travnikov, Grbinasti travniki, Reja domačih živali na območju pojavljanja velikih zveri, Planinska paša, Visokodebelni travniški sadovnjaki, Ohranjanje mejic, Reja lokalnih pasem, ki jim grozi prenehanje reje, in Ohranjanje rastlinskih genskih virov, ki jim grozi genska erozija. Operacijo Reja lokalnih pasem, ki jim grozi prenehanje reje, se lahko po zaključenem petletnem obdobju podaljša, če število živali, vključenih v to operacijo, ni manjše od 1 GVŽ. Izjeme so pri belokranjski pramenki, istrski pramenki in drežniški kozi, kjer morajo na KMG rediti najmanj 3 živali, in pri kokoših, kjer mora biti na KMG vsaj 30 živali.

Kmetovalec, ki je na določenih površinah izvajal ukrepe KOPOP in/ali EK, lahko po zaključeni petletni obveznosti te površine vključi v podaljšanje obveznosti tudi s prenosom obveznosti na druga kmetijska gospodarstva, ki so bila v predhodnem letu vključena v ukrep KOPOP in/ali EK. Enako lahko upravičenci, ki so izvajali operacijo Reja lokalnih pasem, ki jim grozi prenehanje reje, po zaključeni petletni obveznosti živali avtohtonih in tradicionalnih pasem vključijo v podaljšanje obveznosti tudi s prenosom obveznosti na druga kmetijska gospodarstva, ki so bila v predhodnem letu vključena v ukrep KOPOP.

Podaljšanje je možno tudi, če so vstopne površine zmanjšane do največ 10 %. Če je zmanjšanje večje od 10 %, podaljšanje obveznosti ni možno (le izjemoma), možen je le vstop v novo petletno obveznost, seveda če gre za odprte operacije ukrepa KOPOP in/ali EK. Podaljšanje obveznosti ob zmanjšanju obsega, večjem od 10 %, bo možno le v primerih obstoja utemeljenega razloga (prenos površin in obveznosti na drugo KMG, komasacije, obnova trajnega nasada, sporočena in odobrena višja sila ...). V tem primeru lahko ARSKTRP na podlagi individualne obravnave zmanjšanje odobri in se obveznost lahko podaljša.

Kmetijska gospodarstva lahko tudi v letu 2020 začnejo na novo uveljavljati zahtevek za ukrep Ekološkega kmetovanja, ob pogoju, da so se do 31. decembra 2019 vključili v postopek

kontrole ekološke pridelave in predelave kmetijskih pridelkov oz. živil pri kontrolni organizaciji.

Usposabljanje in svetovanje za ukrepa KOPOP in EK

Ne pozabite na obvezno predhodno usposabljanje in uporabite storitev svetovanja.

Datumi, ki so pomembni za ukrep KOPOP:

- predvidena termina za predhodno usposabljanje sta 26. marec 2020 in 23. april 2020 in sta pomembna za tiste upravičence, ki v ukrep KOPOP vstopajo prvič,
- redno usposabljanje za leto 2020 mora nosilec ali član KMG opraviti do 20. decembra 2020 in
- do 31. decembra 2020 uporabite storitev svetovanja, kar velja za upravičence, ki so v ukrep KOPOP vstopili v letu 2018.

Datumi pomembni za ukrep EK:

- redna usposabljanja **za leto 2019** je potrebno opraviti do 15. marec 2020,
- redna usposabljanja **za leto 2020** je potrebno opraviti do 20. decembra 2020,
- individualen načrt preusmeritve za kmetijsko gospodarstvo mora biti narejen v prvem letu trajanja obveznosti najpozneje do 20. decembra 2020, če upravičenec prvič vstopa v kontrolo EK in
- v petletnem obdobju mora upravičenec vsaj enkrat uporabiti storitev svetovanja, kar pomeni, da mora upravičenec, ki je v ukrep EK vstopil v letu 2016, uporabiti storitev svetovanja do 31. decembra 2020.

Vsako leto kar nekaj kmetijskih gospodarstev izgubi del sredstev zaradi neudeležbe na obveznih usposabljanjih. Že ob prvi ponovitvi tovrstne kršitve se sredstva za vse operacije ukrepa KOPOP oz. ukrepa EK znižajo za eno petino in ob drugi ponovitvi že za kar 40 %. Usposabljanja so namenjena podrobnem informiranju in seznanjanju z vsebinami in pogoji posameznih zahtev ter predstavitvi novih tehnoloških znanj.

Vodenje vseh predpisanih evidenc

Poleg pravilne prijave kmetijskih zemljišč je na KMG izrednega pomena tudi sprotno in natančno vodenje vseh evidenc ter hramba pripadajočih dokumentov. Pravilno in natančno vodenje evidenc ter hramba dokazil sta pomembna zaradi možnosti ugotavljanja izpolnjevanja posameznih zahtev ukrepa KOPOP in ukrepa EK. Pomanjkljivo in nedosledno ali celo popolno ne-vodenje evidenc predstavlja eno od pogostejših kršitev pogojev ukrepa KOPOP in EK in pomeni znižanje sredstev 5 % ali 40 % že v prvem letu ugotovljene kršitve, če se kršitev ponovi, pa se ta delež še poveča.

Da bi se izognili zmanjšanju sredstev, predlagamo, da vodite evidence sproti, natančno in na predpisanih obrazcih, hranite račune, deklaracije, izjave o opravljenih strojnih storitvah ... Vse predpisane evidence in vso drugo dokumentacijo (račune, deklaracije, plačila, izjave ...) ste dolžni hraniti pet let po zadnji pridobitvi plačila.

"Delavec, ki želi dobro opraviti svoje delo, naj začne brusiti svoje orodje." Konfucij

Naj bodo informacije, ki so namenjene kmetovalcem v obdobju pred začetkom oddaje zbirnih vlog, eden izmed načinov priprave na delo, ki nas čaka v letu 2020. Da bo delo dobro opravljeno, je potreben temeljit razmislek in načrt, ki bo dal dobre rezultate. Pravilno in pravočasno oddana zbirna vloga je dober začetek.